

BREED 11

In deze elfde uitgave van de nieuwsbrief AGORA BREED kunt u onder andere meer lezen over het nieuwe jasje van het Evaluatiebureau, het project Toekomstbestendige mantelzorg dat uitgevoerd is in opdracht van de regio Achterhoek en het stappenplan Alcoholmatiging en sportverenigingen.

Evaluatiebureau in een nieuw jasje

Sterkere gemeenten door verantwoorde keuzes, met gezonde en participerende burgers als resultaat. Dat is waar het Evaluatiebureau Publieke Gezondheid voor staat. Het Evaluatiebureau is een service van de Academische werkplaats AGORA om gemeenten nog beter van dienst te kunnen zijn. Wij bieden evaluatieadvies, evaluatiebegeleiding en evaluatieonderzoek. Onafhankelijk, wetenschappelijk verantwoord en uitgevoerd door specialisten in publieke gezondheid. En tegelijkertijd verrassend praktisch en betaalbaar. Waarin zou u sterker willen worden? Kijk op onze website www.evaluatiebureau.nl

Academische werkplaats AGORA is een samenwerkingsverband van GGD Noord- en Oost-Gelderland en Wageningen Universiteit. AGORA bundelt kennis uit praktijk, wetenschap en beleid en wil zo een brug slaan tussen deze gebieden. Meer informatie over AGORA vindt u op onze website: www.aw-agora.nl

Met dit bericht ging het Evaluatiebureau Publieke Gezondheid op 1 september 2013 'live'. Een nieuw jasje, een nieuwe website, een officiële 'corporate flyer' met prijslijst, een wervend filmpje en een flitsende Prezi over wie we zijn en wat we doen. Hulpmiddelen om het Evaluatiebureau meer zichtbaarheid te geven, zodat gemeenten en zorg- en welzijnsorganisaties ons nog beter weten te vinden. Het Evaluatiebureau is in 2009 opgericht onder de vlag van de Academische werkplaats AGORA. Sindsdien zijn we sterk gegroeid, zowel in aantal medewerkers als in aantal projecten. Inmiddels bestaat het Evaluatiebureau Publieke Gezondheid uit een multidisciplinair team van 7 professionals gespecialiseerd in evaluatieonderzoek. Dit team wordt aangestuurd en ondersteund ▼

door de manager van het Kennis- en Expertisecentrum van GGD Noord- en Oost-Gelderland. Sinds 2009 hebben we meer dan 50 evaluaties gedaan. Een greep hieruit: evaluatie Depressiepreventie regio Noord-Veluwe, evaluatie Sportiever, evaluatie De Gezonde Hap & Stap Vierdaagse, evaluatie Sociale Activering, evaluatie CJG-consultatieteams. Deze projecten kunt u (deels) nalezen op onze website.

Het Evaluatiebureau richt zich primair op gemeenten in de regio Noord- en Oost-Gelderland. Beleidsmakers in de publieke gezondheid staan op dit moment voor de uitdaging om bij afnemende financiële ruimte antwoorden te vinden voor toenemende gezondheidsproblemen onder de bevolking. Dat vraagt om ingrijpende en verantwoorde keuzes. Het Evaluatiebureau biedt handvatten waarmee gemeenten de beleidskwaliteit kunnen verbeteren en verantwoorden. En dat dit voorziet in een behoefte, blijkt uit reacties van opdrachtgevers:

'Deskundig en heel betrokken', 'Heldere en praktische resultaten' en 'Een onafhankelijke blik'. Met dit nieuwe jasje hopen we het Evaluatiebureau nog meer slagkracht te geven. Met als doel sneller en efficiënter meer gezondheidswinst te behalen.

Sofieke van Oord-Jansen
GGD Noord- en Oost-Gelderland
Evaluatiebureau Publieke Gezondheid

Ontwikkelingen projecten

De Academische werkplaats AGORA begeleidt verschillende projecten in de regio Noord- en Oost-Gelderland. In deze nieuwsbrief leest u meer over deze projecten en de rol die AGORA daarbij speelt.

SLIMMER diabetes voorkomen

In het SLIMMER project wordt de effectief bewezen SLIM-interventie vertaald naar de praktijk en getoetst op effectiviteit. Alle deelnemers uit Apeldoorn en Doetinchem (ruim 300!) zijn inmiddels uitgestroomd en worden de komende maanden gemeten (eerste nameting Doetinchem, tweede nameting Apeldoorn). De eerste voorlopige resultaten zijn binnen en deze zijn erg positief! Het lijkt er op dat SLIMMER minstens zo effectief is als SLIM. Deelnemers zijn afgevallen, slanker in de taille en fitter geworden. Bovendien zijn de bloedwaarden verbeterd. In de volgende nieuwsbrief gaan we hier uitgebreider op in.

Daarnaast is veel informatie verzameld over de waardering en het gebruik van het SLIMMER programma zelf. SLIMMER blijkt bijvoorbeeld de samenwerking in de wijk, tussen huisarts, fysiotherapeut en diëtist, te stimuleren. Dit is iets wat alle professionals als heel waardevol hebben ervaren. De SLIMMER professionals geven het SLIMMER programma dan ook gemiddeld een 8. We zijn hier erg trots op! Uiteraard blijven er punten die we kunnen aanscherpen of verbeteren en dat zullen we de komende maanden gaan doen. Een voorbeeld hiervan is de dieetadvisering in SLIMMER. Het aantal consulten dat de deelnemers volgen bij de diëtist is nu voor elke deelnemer gelijk, maar het blijkt dat er meer

behoefte is aan maatwerk. De ene deelnemer heeft nu eenmaal meer dieetondersteuning nodig dan de andere. Deze flexibiliteit gaan we meer inbrengen in het SLIMMER programma.

Verder zijn we druk bezig met het zoeken naar structurele financiering voor SLIMMER. Dit doen we door met zorgverzekeraars en gemeenten afspraken te maken over mogelijke financiering. Met zorgverzekeraar Menzis en de gemeente Doetinchem wordt bijvoorbeeld gewerkt aan een business case. Daarnaast hebben we bij het ENO innovatiefonds (voormalig Salland verzekeringen) een subsidie aangevraagd voor de implementatie van SLIMMER in de gemeente Voorst. Ook met zorgverzekeraar Achmea zijn gesprekken gestart. Wordt vervolgd!

Namens het SLIMMER team, *Josien ter Beek*
Functionaris gezondheidsbevordering, GGD Noord- en Oost-Gelderland

Gezond ouder worden

In de wijken Orden en Anklaar in Apeldoorn vinden verschillende activiteiten plaats vanuit het project Gezond Ouder Worden. We zijn vooral op zoek naar methoden om ouderen te bereiken, zodat ze gebruik kunnen maken van (bestaand) aanbod.

Zo heeft er een vrijwilligersochtend plaats gevonden. We hebben actieve vrijwilligers gevraagd of zij hun hulpvrager mee wilden nemen naar een ontmoetingspunt. De ouderen en hun vrijwilligers konden op deze manier kennis maken met bestaande activiteiten, met de locatie, maar ook met elkaar. Daarnaast heeft eind september een beweegmarkt voor ouderen plaatsgevonden. Ook met het idee om ouderen uit de wijk kennis te laten maken met het beweegaanbod en met de locatie van het ontmoetingspunt. Er waren kraampjes van het welzijnswerk, de GGD, de diëtist en van beweegaanbod. Daarnaast waren er workshops. Ongeveer 80 mensen, waarvan ca. 60 mensen uit de wijk, hebben de weg weten te vinden naar de beweegmarkt. Een mooi resultaat! In november volgt nog een netwerkbijeenkomst voor de eerste-lijn.

De verschillende activiteiten worden afzonderlijk van elkaar beschreven en geëvalueerd. Daarnaast vindt op dit moment een groot vragenlijstonderzoek onder ouderen plaats. In september 2013 zijn ruim 2500 vragenlijsten verstuurd naar ouderen in Apeldoorn, Epe en Ermelo. Eind september was de respons 52%, maar de responstermijn loopt nog door tot half november. Verder wordt onderzoek gedaan naar de lokale samenwerkingprocessen in de wijken waar we aan het werk zijn. De interviews die zijn gedaan met de projectleden worden op dit moment geanalyseerd, maar ook al gebruikt voor de voortgang van de lokale projecten. Uit de interviews kwam bijvoorbeeld naar voren dat men het graag over borging wil hebben en dat men graag wil aansluiten bij verschillende landelijke activiteiten. Als gevolg hiervan is een jaarkalender gemaakt en hebben we met elkaar bepaald waar mogelijkheden liggen om lokaal aandacht aan te besteden. Tot slot zijn we momenteel bezig een effectenarena uit te werken. Daar gaan we in december mee aan het werk. Hierover volgt in de volgende nieuwsbrief meer.

Jeanette Lezwijn

Functionaris gezondheidsbevordering,
GGD Noord- en Oost-Gelderland

PRIMA Maaltijd

In 2012 is het onderzoeksproject PRIMA Maaltijd van start gegaan. Het doel is om de eiwitname bij ouderen te verhogen. Door het ontwikkelen van eiwitrijke maaltijden die aansluiten bij de wensen van ouderen, proberen we ondervoeding tegen te gaan.

Voor het eerste deel van het onderzoek is gebruik gemaakt van de ouderenmonitor uit 2010 van de GGD'en in de provincies Gelderland en Overijssel. Hieruit bleek dat het gebruik van vitamine D-supplementen laag is. Ongeveer 25% van de deelnemers gebruikt namelijk deze supplementen, terwijl de Gezondheidsraad

AAN HET WOORD

Rianne Honigh-de Vlaming

Epidemioloog bij GGD Noord- en Oost-Gelderland en onderzoeker bij AGORA.

Rianne was één van de promovenda binnen het project Gezond Ouder Worden (AGORA 1) en heeft onderzoek gedaan naar de preventie van eenzaamheid bij ouderen. Sinds april is zij als epidemioloog/ onderzoeker werkzaam bij de GGD, waar zij onder andere een onderzoek rondom mantelzorg heeft uitgevoerd in opdracht van de Regio Achterhoek.

Rianne: "Het thema mantelzorg staat volop in de belangstelling bij gemeenten door de hervorming van de langdurige zorg en de transities in het sociale domein. Ondertussen zet de vergrijzing door. De Regio Achterhoek heeft te maken met een extra sterke vergrijzing en stelde zichzelf de vraag of er in de toekomst voldoende mantelzorgers zijn om de zorgvraag op te vangen."

Rianne legt uit dat de oudere van de toekomst gezonder is, waardoor de vraag naar mantelzorg minder snel stijgt dan je zou verwachten op basis van de veranderingen in bevolkingssamenstelling. Daarnaast kunnen vitale 65-plussers steeds langer zorgtaken op zich nemen. Hoe de balans tussen vraag en aanbod de komende jaren precies zal uitvallen, wordt mede bepaald door het overheidsbeleid en het maatschappelijke klimaat.

vervolg volgende pagina

iedereen ouder dan 70 jaar een dagelijkse dosis van 20 microgram adviseert. Ook werd duidelijk dat ouderen met functionele beperkingen meer moeite hebben met voldoende eten en drinken. Met dit in gedachten zijn 21 experts uit de eerste lijn geïnterviewd, bestaande uit diëtisten, wijkverpleegkundigen, huisartsen en onderzoekers. Momenteel worden deze interviews geanalyseerd. Deze informatie wordt uiteindelijk gebruikt als richtlijn voor de gesprekken met de ouderen zelf. Deze gesprekken vinden eind 2013 plaats. Met de verzamelde informatie worden eiwitrijke maaltijden ontwikkeld die aansluiten bij de wensen en behoeften van ouderen en die ondervoeding tegengaan.

Canan Ziylan
Promovendus, Wageningen
Universiteit

Evaluatiebureau Publieke Gezondheid

[Binnen het Evaluatiebureau lopen diverse projecten.](#)
[Hieronder worden twee projecten uitgelicht.](#)

Buurtzorg Jong evaluatie in Putten

In de gemeente Putten wordt sinds januari dit jaar gewerkt met Buurtzorg Jong. Vooruitlopend op de transitie van de jeugdzorg naar de gemeenten in 2015, biedt Buurtzorg Jong (zie www.buurtzorgjong.nl) ondersteuning aan gezinnen waar kinderen of jongeren hulp nodig hebben. Het uitgangspunt is te werken met een kleinschalig, zelfsturend en multidisciplinair team en zodanig professionele hulp en ondersteuning te bieden op een breed terrein, zodat het gezin weer zelfstandig verder kan.

De gemeente Putten heeft het Evaluatiebureau gevraagd om Buurtzorg Jong in Putten te evalueren. We verzamelen momenteel kwantitatieve gegevens over verwijzing van jongeren en kinderen, soorten problematiek en de hulp die geboden wordt door hulpverleners en mantelzorgers. Naast deze cijfers verzamelen we door middel van interviews verhalen van gezinnen en van hulpverleners om hiermee een beeld te krijgen hoe gezinnen de hulp ervaren, wat goed gaat en wat mogelijk verbeterd kan worden in de hulpverlening door Buurtzorg Jong.

Seks en relaties in Jip en Janneke taal

In het schooljaar 2012/2013 is op een aantal ROC's in de regio de peereducatie-module 'Love and Sens(e)uality' uitgevoerd. Derdejaars leerlingen van het ROC werd in 7 lessen geleerd om op de Dag van de Liefde voorlichting te geven aan eerstejaars van hun eigen ROC.

vervolg Rianne Honigh-de Vlaming

"We moeten met z'n alle nadenken welke mate van zorg-voor-elkaar we 'normaal' vinden, waarbij er ruimte blijft voor mantelzorgers en mantelzorgontvangers om hun persoonlijke grenzen aan te geven. Het gaat dan om het soort zorgtaken en de hoeveelheid zorg die zij willen en kunnen geven of ontvangen", voegt Rianne toe.

In het onderzoek is ook uitgebreid stil gestaan bij het voorkomen van overbelasting van mantelzorgers. Een goede samenwerking tussen professionele zorgverleners en mantelzorgers kan hieraan bijdragen. Rianne vervolgt: "De mantelzorger kan door de persoonlijke band met de hulpbehoevende zorg leveren die een professional niet kan leveren. De uitdaging voor de professional is om het zorgnetwerk van een cliënt in kaart te brengen en in overleg te bepalen waar extra ondersteuning nodig is. De professional kan ook dreigende overbelasting signaleren en bespreekbaar maken en samen met de cliënt en mantelzorger(s) naar oplossingen zoeken."

Rianne besluit: "De herziening van het Wmo-beleidsplan is een uitgelezen moment om ook het mantelzorgbeleid van de eigen gemeente tegen het licht te houden en zo nodig bij te stellen of te actualiseren. In het onderzoeksrapport is een overzicht gegeven van beschikbare handreikingen en methoden voor gemeenten en professionele zorgverleners om mantelzorgondersteuning vorm te geven."

Op pagina 8 van de nieuwsbrief, in het overzicht met nieuwe publicaties, kunt u vinden hoe u het rapport van dit onderzoek kunt opvragen.

Het Evaluatiebureau heeft het programma op drie ROC's geëvalueerd. Uit groepsgesprekken en vragenlijstgegevens kwam naar voren dat de docenten, peereducators en eerstejaars leerlingen enthousiast waren over het programma en de Dag van de Liefde. Het principe van peereducatie vinden de peereducators geslaagd, omdat zij informatie in 'Jip en Janneke taal' konden overbrengen en een veilige sfeer wisten te creëren. Dit werd ook zo ervaren door eerstejaars leerlingen en waargenomen door docenten.

De meerderheid van de eerstejaars leerlingen op de drie ROC's wist na de voorlichting wat Sense is (www.sense.info) en kende het spreekuur Seksuele Gezondheid van de GGD. Dit was één van de belangrijkste doelen van het programma. Onderwerpen waar volgens peereducators meer aandacht aan gegeven had kunnen worden zijn loverboys, internet/sociale media en seks, en culturele diversiteit. De evaluaties geven aanknopingspunten om het programma en de uitvoering op de ROC's te verbeteren.

Voor meer informatie over het Evaluatiebureau of één van bovenstaande projecten:
mail info@evaluatiebureau.nl of bel 088 – 443 37 05.

Judith Heinrich
Epidemioloog, GGD Noord- en Oost-Gelderland

AGORA en GGD onderzoeken Smaaklessen nieuwe stijl

Gemeenten moeten efficiënt inspelen op de behoeften van hun burgers. Dit kan met een integraal en intersectoraal zorgaanbod. Hiervoor is een intensieve samenwerking nodig tussen regionale en lokale partners. Bij de aanpak van overgewicht bij jeugd denk je dan meteen aan het consultatiebureau, diëtisten, de GGD, het CJG, sportclubs en de Gelderse Sportfederatie. AGORA kan deze samenwerking ondersteunen door praktijk en beleid te verbinden met de wetenschap.

Momenteel maken de gemeenten en partners plannen voor de aanpak van overgewicht bij de jeugd in de regio Midden-IJssel/Oost-Veluwe. Om de verandering naar gezonder gedrag te bewerkstelligen, wordt ingezet op drie hoofdthema's: gezonde voeding, beweging en opvoeding.

Op het gebied van gezonde voeding wil AGORA een waardevolle toevoeging in de regio leveren. In opdracht van het Voedseleeducatie Platform gaat Wageningen Universiteit, in samenwerking met GGD NOG en Vèrian, onderzoek doen naar de effectiviteit van Smaaklessen in combinatie met aanvullende activiteiten rondom het thema groente. Op 30 basisscholen in Midden-IJssel/Oost-Veluwe wordt onderzocht wat het effect is van het 'Smaaklessen Groentemenu'. De pilot – welke plaatsvindt in de periode maart-april 2014 – geldt als format voor andere producten en dient als voorbeeld voor samenwerking met regionale partners. De GGD houdt na de pilot contact met de scholen om samen te bekijken hoe zij de aandacht voor het thema gezonde voeding kunnen continueren. Kijk voor meer informatie op www.smaaklessen.nl

Ellen Bakker
Functionaris gezondheidsbevordering,
GGD Noord- en Oost-Gelderland

Interview met ....

Marleen Bekker

Senior onderzoeker, Universiteit Maastricht

Project Instruments for integrated action

In het door het RIVM gecoördineerde project 'Consortium instruments for integrated action (i4i)' wordt een methode ontwikkeld om de lokale of regionale stand van zaken met betrekking tot integraal gezondheidsbeleid in kaart te brengen. Wij zijn in gesprek met Marleen Bekker, één van de onderzoekers vanuit de Universiteit Maastricht, over haar ervaringen binnen het project en de samenwerking met het Evaluatiebureau Publieke Gezondheid.

Kun je aangeven hoe het project is ontstaan?

Marleen: "Vanuit ZonMw is in 2012 aan vijf Academische Werkplaatsen opdracht gegeven om vanuit een multidisciplinaire invalshoek instrumenten te ontwikkelen voor het monitoren van integraal gezondheidsbeleid (IGB) en kennistranslatie (KT). Beide onderwerpen kampen met een grote diversiteit aan begrippen en benaderingen in de praktijk. Beoogd wordt meer overzicht en samenhang te creëren.

Waar ben je op dit moment mee bezig?

Marleen: "Zelf ben ik betrokken bij twee van de instrumenten die worden ontwikkeld. Een methode voor Participatieve monitoring in een specifieke setting gericht op feedback, leren, en bijsturen van IGB ('PInG'). Daarnaast de spelsimulatie Delta+ voor de reflectie op ervaren thema's en knelpunten in een specifieke setting van kennisproductie voor IGB. Momenteel ben ik bezig gemeenten en GGD'en te enthousiasmeren voor deelname als praktijkcasus aan één van beide instrumenten."

Wat verwacht je met de instrumenten van het project te kunnen bereiken?

Marleen: "Voor beide instrumenten wordt een handleiding ontwikkeld met bijbehorende werkmaterialen waarmee het mogelijk wordt om het als vorm van 'self assessment' toe te passen. Ik maak me geen illusies dat je met deze instrumenten de complexiteit van de praktijk kunt oplossen. Ze bieden echter wel een alternatief voor de bestaande instrumenten en hebben kenmerken waarmee de complexiteit hanteerbaar wordt gemaakt. Zo passen de instrumenten bij de wenselijke competenties en werkwijzen voor 'de nieuwe beleidsambtenaar' en de 'nieuwe public health professional' als netwerkende, regisserende en vraaggerichte procesmanager."

Wat is de rol van het Evaluatiebureau als onderdeel van Agora in het project?

Marleen: "Het Evaluatiebureau is, in de persoon van Judith Heinrich, vertegenwoordigd als adviseur bij het project'. Dat heeft tot nu toe al een aantal bruikbare verwijzingen opgeleverd naar literatuur en onder-

zoekers buiten het consortium, evenals een kritische toetsing aan de dagelijkse praktijk vanuit de ogen van een GGD professional."

Wanneer kunnen de instrumenten gebruikt worden?

Marleen: "Het project loopt tot en met september 2014. De methoden zijn dan beschreven en getest. Over de wijze waarop die ter beschikking worden gesteld, moeten nog afspraken worden gemaakt met bijvoorbeeld GGD Nederland, RIVM Centrum Gezond Leven, de VNG Academie en NSPOH. Daarnaast is informatie op te vragen bij de huidige onderzoekers."

Marleen: "Als één van de lezers mogelijkheden ziet om met een gemeente kosteloos als praktijkcasus aan een van beide methoden deel te nemen, laat het weten via Judith (j.heinrich@ggdnog.nl) of mij (m.bekker@maastrichtuniversity.nl)."

Zie voor algemene informatie over het i4i project:

<http://www.zonmw.nl/nl/projecten/project-detail/consortium-instruments-for-integrated-action-i4i/samenvatting/>

Toepassingen onderzoeksmethodieken

Sport en alcohol

In de gemeenten in de regio van GGD Noord- en Oost-Gelderland loopt al enkele jaren een project gericht op jongeren en vermindering van hun alcoholgebruik; het alcoholmatigingsproject. Het alcoholmatigingsproject wordt uitgevoerd in samenwerking met o.a. scholen, horeca en sportverenigingen.

De activiteiten rond alcoholmatiging in sportverenigingen kwamen minder goed uit de verf dan die op scholen en in de horeca.

De belangrijkste knelpunten waren 1) dat sportverenigingen draaien op vrijwilligers en weinig tijd hebben voor extra onderwerpen, 2) dat verenigingen geen probleem ervaren met het alcoholgebruik binnen hun vereniging en 3) dat verenigingen vrezen voor inkomstenderving als schenktijden worden beperkt en prijsacties worden verboden.

Eind 2012 stelde ZonMw een onderzoeksbudget van €10.000 ter beschikking voor preventieprojecten om daarmee beleidsvragen uit de praktijk te ondersteunen. De gemeente Ermelo, ondersteund door andere gemeenten in de GGD regio, stelde de vraag hoe zij met sportverenigingen tot een goed alcoholbeleid kon komen. Hiervoor is het onderzoeksbudget toegekend en een medewerker van AGORA is in 2013 met onderzoek naar sportverenigingen en alcoholbeleid aan de slag gegaan.

Als onderzoeksvraag is geformuleerd: "Hoe kunnen gemeenten afspraken met sportclubs maken om verantwoord met alcohol om te gaan?". De gemeenten vroegen de onderzoeksresultaten te vertalen naar een concreet stappenplan.

Werkwijze

Allereerst zijn in de gemeenten, die medeaanvrager waren bij de subsidieaanvraag, activiteiten rondom alcoholmatiging binnen sportverenigingen geïnventariseerd. Daarnaast is informatie gekregen door analyse van best-practices in Nederland. Via de zogenaamde sneeuwbalmethode zijn contacten gelegd met gemeenten, GGD'en en verslavingszorgorganisaties, die ervaring hebben met het thema. Telefonische interviews hebben plaatsgevonden en rapportages zijn bestudeerd. Vervolgens vond met twee sportverenigingen een diepte-interview plaats en met twee sportverenigingen een telefonisch interview. Ook zijn de websites van landelijke en provinciale sportorganisaties bezocht om te kijken of hier informatie over het thema alcohol op stond. Daarnaast is telefonisch of per e-mail geïnformeerd naar de mate waarin de organisaties activiteiten ▼

AGORA tikkert aan de weg met opzet regionale netwerken

Om komende jaren krachtadig in te kunnen spelen op de maatschappelijke uitdagingen die regionaal gaan spelen, zijn binnen AGORA drie netwerken gevormd rond de thema's 'Gezond opgroeien', 'Gezonde leefstijl' en 'Gezond Ouder Worden'. Aan deze netwerk-bijeenkomsten nemen deelnemers uit beleid, praktijk en wetenschap deel. Samen geven we invulling aan de Strategische Agenda AGORA 2013-2015 wat moet resulteren in méér projecten, méér partners en intensivering van de samenwerking met bestaande partners in onze regio. Juist nu gemeenten collectief voor de vraag staan hoe zij het nieuwe beleid moeten vormgeven, kan de ervaring die we in AGORA hebben opgedaan, worden ingezet om de noodzakelijke nieuwe initiatieven te ontwikkelen.

ontplooiën rondom het thema alcohol. Tot slot zijn diverse (onderzoeks)rapporten geraadpleegd op het gebied van de Drank- en Horecawet, kantine-inkomsten, alcoholshenkbeleid of alcoholmatiging. Zo is een doortimmerde basis gelegd voor het Stappenplan Sportverenigingen en alcoholbeleid.

Stappenplan

Het Stappenplan biedt de beleidsmedewerker volksgezondheid, jeugd en sport handvatten om met sportverenigingen tot afspraken te komen over verantwoord alcoholgebruik. Het plan bestaat uit zes concrete stappen, eerst binnen de gemeente en daarna in het contact met verenigingen. Opbouw van draagvlak is een eerste stap, bij bestuurders, maar ook bij collega's die met sportverenigingen of alcoholbeleid bezig zijn, en vervolgens draagvlak bij de verenigingen zelf. Voor deze en andere stappen is de best bevonden aanpak beschreven en worden praktische bijlagen gegeven. Zoals een

activiteitenlijst om met sportverenigingen van beleid op papier naar beleid in de praktijk te gaan. Gemeenten kunnen nu aan de hand van dit wetenschappelijk onderbouwd Stappenplan aan de slag.

In het overzicht met nieuwe publicaties, kunt u vinden hoe u het rapport van dit onderzoek kunt opvragen.

Cobi Izeboud

Functionaris Gezondheidsbevordering,
GGD Noord- en Oost-Gelderland

Nieuwe publicaties

- **Nieuwe website Evaluatiebureau online!**
Kijk op www.evaluatiebureau.nl
  - **Toekomstbestendige mantelzorg**
R Honigh-de Vlaming
Apeldoorn: Evaluatiebureau Publieke Gezondheid van GGD Noord- en Oost-Gelderland/AGORA, 2013
  - **Stappenplan Alcoholmatiging en Sportverenigingen**
R Honigh-de Vlaming, C Izeboud
Apeldoorn: GGD Noord- en Oost-Gelderland, 2013
  - **Ambulante jeugdzorg zonder indicatie in de Regio Noord-Veluwe: verschillen tussen noord en zuid**
C Timmerman-Kok, R Honigh-de Vlaming
Apeldoorn: Evaluatiebureau Publieke Gezondheid van GGD Noord- en Oost-Gelderland/AGORA, 2013
  - **Diabetespreventie in de praktijk: SLIMMER**
C Izeboud, G Duijzer, A Haveman-Nies, E Feskens
Ned Tijdschr voor Voeding & Diëtetiek, 2013; 68 - Themanummer Preventie
  - **Adapting the SLIM diabetes prevention intervention to a Dutch real-life setting: joint decision making by science and practice**
SC Jansen, A Haveman-Nies, G Duijzer, J Ter Beek, GJ Hiddink, EJM Feskens
BMC Public Health, 2013; 13:457
  - **Loneliness Literacy Scale: development and evaluation of an early indicator for loneliness prevention**
R Honigh-de Vlaming, A Haveman-Nies, I Bos-Oude Groeniger, EJC Hooft van Huysduynen, LCPGM de Groot, P van 't Veer
Social Indicators Research; april 2013. DOI 10.1007/s11205-013-0322-y
  - **Acceptability of the components of a loneliness intervention among elderly Dutch people: a qualitative study**
R Honigh-de Vlaming, A Haveman-Nies, C Ziylan, RJ Renes
American Journal of Health Education, 2013; 44:3, 136-145
  - **Effect evaluation of a two-year complex intervention to reduce loneliness in non-institutionalised elderly Dutch people**
R Honigh-de Vlaming, A Haveman-Nies, J Heinrich, P van 't Veer, CPGM de Groot
Accepted by BMC Public Health
- De publicaties zijn op te vragen bij het Informatie- en Documentatiecentrum van GGD Noord- en Oost-Gelderland
(e-mail: documentatiecentrum@ggdnog.nl)

Simpel fit! door CGL erkend als theoretisch goed onderbouwd

Simpel fit, ontwikkeld door GGD Noord- en Oost-Gelderland, is door het Centrum Gezond Leven (CGL) erkend als 'theoretisch goed onderbouwde' interventie. Simpel fit! is een cursus over gezonde voeding en bewegen voor kinderen voor Turkse moeders met kinderen met overgewicht in de leeftijd van 4 tot 12 jaar. Simpel Fit! wordt gegeven door een voorlichtster eigen taal en cultuur. In het brede aanbod van leefstijlinterventies is het van belang te weten wat echt werkt. Theoretisch goed onderbouwd betekent dat de doelen, aanpak en randvoorwaarden degelijk zijn beschreven en dat de werkzaamheid van de interventie is onderbouwd met theorie. Een mooi resultaat dus!

Josien ter Beek, functionaris gezondheidsbevordering, en *Sunay Nuraydin*, voorlichter eigen taal en cultuur
 Beiden GGD Noord- en Oost-Gelderland

Colofon

De nieuwsbrief AGORA BREED wordt uitgebracht door Wageningen Universiteit en GGD Noord- en Oost-Gelderland. De nieuwsbrief informeert u over actuele ontwikkelingen rondom de Academische werkplaats AGORA. AGORA BREED is bedoeld voor professionals die werkzaam zijn in het brede veld van de publieke gezondheid en betrokken instanties.

Redactiesecretariaat

AGORA

t.a.v. Erna de Vries

Deventerstraat 43 / 7311 LV Apeldoorn

Telefoon 088 - 443 33 69

E-mail e.devries@ggdnog.nl

Vormgeving

Witte Rook grafisch ontwerpers

www.witterook.nl

Agenda

Symposium 'Gezonde voeding, gezond ouder worden – 25 jaar voedingsonderzoek bij ouderen in Wageningen'

D 7 november 2013

P Wageningen

W www.wageningenur.nl/25jaarvoedingouderen

Ambtenarenconferentie 'Van decentralisatie naar transformatie: gezondheid dichtbij'

D 19 november 2013

T 12.00 uur (inlooplunch) tot 17.00 uur

P IJsselpaviljoen, Zutphen

EUPHA 2013 'Health in Europe: are we there yet? Learning from the past, building the future'

D 13-16 november 2013

P Brussel, België

W www.eupha.org/site/

Internationale vrijwilligersdag

D 7 december 2013

Masterclass 'Public health technology assessment and economic evaluation: What is not valued is not counted' uit de Masterclassreeks 'Public health intervention in real-life settings'

D 19-20 maart 2014

P Maastricht

W www.academischewerkplaatslimburg.nl

Nationale diabetes dag

D 28 maart 2014

P Den Haag

W www.nationalediabetesdag.nl

Nederlands Congres Volksgezondheid 2014: Perspectieven op gezondheid

D 10-11 april 2014

P Rotterdam

W www.ncvgz.nl

D datum, T tijd, P plaats, W website